

İlköğretim ve Ortaöğretim Okul Müdürleri İçin

Okul Yönetimi

Okul Yöneticisinin

İş Alanları

Alanlara Giren İşler

İşlerin İşlemleri

İşlem Basamakları

Haydar TAYMAZ

11. Baskı

Prof. Dr. Haydar TAYMAZ

**İlköğretim ve Ortaöğretim Okul Müdürleri İçin
OKUL YÖNETİMİ**

ISBN 978-975-6802-26-7

DOI 10.14527/9789756802267

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2019, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Mayıs 1985, Ankara

II. Baskı: Şubat 2019, Ankara

Yayın-Proje: Ümit Dilaver
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: 72 Tasarım Ltd. Şti.
Fakülteler Mah. Dirim Sok. No: 25
Cebeci / ANKARA
444 72 06

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 40022

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖNSÖZ

*S*tajer öğretmen olarak atandığı okula göreve başlamak üzere gittiğinde yaz tatili henüz bitmemişti. Hafta başında bütünleme sınavları ve öğrenci kayıt işleri başlayacaktı. Okul müdürü bu dönemde müdür başyardımcısına yardımda bulunmasını istedi. Pazartesi günü sabahı başyardımcının odasındaki ikinci masaya oturdu ve kendisine okula başvuran yatılı ve gündüzlü öğrencilerden istenilecek belgeler listesi verildi. İkinci sınıfa geçmiş öğrencilerin dosyasından örnek çıkartılarak gösterildi. Aday kaydı defterinin ne olduğu, öğrenci kaydının nasıl yapılacağı anlatıldı. Başyardımcının gözetiminde iki öğrencinin aday kayıt işlemini itina ile yaptı ve daha sonra devam etti. Öğrenci notlarını sınıf geçme defterine işlenmesine, öğretim programı ve ders dağıtımının yapılmasına da yardım etti.

Öğretim başladığında ders dışı zamanlarda öğrenci devamsızlıklarını kaydetme ve izleme işlemi ile uğraştı. Öğrenmek istediklerini sorduğunda yönetmelik maddesi, tebliğler dergisi ile genelgelerin tarih ve numaraları söyleniyor, okuduğunda genellikle işlemlere ilişkin işlem ve kuralları bulabiliyor, davranış boyutu cevapsız kalıyordu. Bu çalışmalar bitmeden askerlik görevini yapmak üzere ayrıldı. Dokuz yıl sonra yurt dışına gittiğinde eğitim yönetimi alanında kitaplar buldu, derslerini de aldı.

Meslek yaşamında orta ve yüksek öğrenimini yaptığı okullarda öğretmen ve yönetici olarak bir süre çalıştı. Kendisini yetiştiren öğretmenlerle arkadaşlığı ve yöneticiliği oldu. Aynı zamanda yetiştirdiği öğrencilerin bir kısmı da meslektaşı oldu, onlarla beraber hatta yönetimlerinde de görev yaptı. Her iki durumda mutluluk, gurur ve kıvanç duydu. Fakültede okul yöneti-

mini bir lisans dersi olarak okutulmuş ve bu yapıtı anılan dersin kitabı olarak hazırlanmıştır.

Bu kitabın içeriğini belirlemek üzere eğitim sistemi, eğitim yönetimi ve okul yönetimi konuları yanısıra ilköğretim ve ortaöğretim okul müdürlerinin görevleri analiz edildi. Analiz sonunda, a) görev alanları, b) alanlara giren işler, c) işlerin işlemleri ve işlem basamakları saptanmıştır. Eğitim sisteminde yöneticilik önemli bir meslektir. Meslek eğitiminin temel ilkelerinden biri işlemlerin öğretilmesidir. Bu nedenle kitapta okul yönetiminin işlemleri nasıl yapmaları gerektiği ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Okul yönetiminde öğrenci aday kayıt işlemini öğreten, rahmetle andığım ak saçlı müdür yardımcısından başlayarak pek çok kişiden yararlandım. Bu kitabın hazırlanmasında kendilerinden yararlandığım, isimlerini tek tek sıralamam halinde sayfayı aşacak değerli insanlara minnet ve şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

Ayrıca Sayın Servet Sarıkaya, kitabın bu baskısında örnek olaylara da yer vermemi önerdi. Bu nedenle kendisine teşekkür borçluyum. Milli Eğitim Bakanlığı emekli Başmüfettişi Sayın Abdullah Çelik'in başarılı yöneticilik ve müfettişlik mesleğinde yaşadığı bazı olayları Milli Eğitim Vakfı Dergisi'nde yayımlanmıştır. Kendilerini ziyaret ederek olayların bazılarını kitabımda yazmayı istediğimi söylediğimde beklenenin ötesinde ilgi gösterdiler ve yazılarının fotokopilerini verdiler. Kitapta ikinci ve beşinci bölümlerin başlarındaki örnek olayları yazmamı sağladılar. Kendilerine bu önemli katkılarından dolayı sevgi ve şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca kitabı yayıma hazırlayan PEGEM Akademi takımına teşekkür borçluyum.

Şubat 2019

A.Haydar TAYMAZ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER	V
BİR MÜSAMERENİN SONU	1
BÖLÜM 1	
EĞİTİM SİSTEMİ VE OKULLAR (ss 3-16)	
Eğitim Sistemine İlişkin Sayıtlar	4
Eğitim Sisteminin Genel Amaçları	5
Eğitim Amaçlarının Sınıflandırılması	6
Eğitim Sisteminin Temel İlkeleri	7
Eğitim Sisteminde Yasal Dayanaklar	8
Eğitim Sisteminde Okullar	9
Okulların Sınıflandırılması	10
Okul Öncesi Eğitim Kurumları	11
İlköğretim Kurumları	13
Ortaöğretim Kurumları	15
Yükseköğretim Kurumları	15
CEZAEVİNE İNCELEME GEZİSİ	17

BÖLÜM 2	
EĞİTİM YÖNETİMİ (ss 19-52)	
Eğitim Yönetiminin Özellikleri	20
Eğitim Yönetimi-Okul Yönetimi	21
İnsan Kaynaklarının Yönetimi	22
Eğitim Yönetiminde Etik İlkeler	23
Eğitim Yönetiminde Gelişmeler	24
Merkezden ve Yerinden Yönetim	25
Yönetime İlişkin Kaideler	25
Yönetim Prensipleri	26
Yönetim Süreçleri	27
Karar Verme	28
Planlama	35
Örgütlenme-Organize Etme	39
İletişim-Komünikasyon-Haberleşme	42
Etki-Yöneltme	45
Koordinasyon-Esgüdüm-Uyumlaştırma	48
Değerlendirme	50
PATLİCAN YEMEĞİ	53
BÖLÜM 3	
OKUL YÖNETİMİ (ss 55-96)	
Yöneticinin Rollerini	55
Görev, Yetki ve Sorumluluk	57
Görev	57
Yetki	58
Sorumluluk	60
Okul Müdürünün Sorumlulukları	61
Okula Sistem Yaklaşımı	61
Sistemde Değişiklik Yapma	62
Değişikliğe İlişkin Sayıtlar	64
Okulun Çağdaştırılması	65

Değişim Yönetimi Aşamaları	66
Değişime Karşı Direnmeler	66
Değişime Karşı Direnmeyi Önleme Yolları	67
Değişiklik Yapılırken Dikkat Edilecek Hususlar	68
Yönetimi Geliştirmenin Amaçları	69
Halkla İlişkiler	70
Örgüt Sağlığı	71
Örgüt İklimi - Havası	73
Örgüt Kültürü	76
Toplumun Okuldan Beklentileri	81
Okul Yönetiminde Dikkat Edilecek Hususlar	82
Okullarda Savurganlığın Önlenmesi	83
Okul Yönetiminde Değerlendirme	85
Okul Müdürünün Görevleri	86
Okul Yöneticilerinin Seçilmeleri, Yetiştirilmeleri ve Atanmaları	89
Yönetici Adaylarının Seçilmeleri	91
Yönetici Adaylarının Yetiştirilmeleri	91
Okul Yöneticilerinin Atanmaları	91
Okulda Tutulan Defter ve Dosyalar	93
Defter ve Dosyalar Tutulurken Dikkat Edilecek Hususlar	96
ÖĞRETMENE YAPILAN MESLEKİ YARDIM	97
BÖLÜM 4	
PERSONEL HİZMETLERİ (ss 99-126)	
Atama, Nakil ve Görevlendirme Yapılması	100
Stajyerlik ve Adaylık İşlerinin Yapılması	105
Personelin Özlük Haklarının Sağlanması	109
Sicil ve Disiplin İşlerinin Yapılması	117
Sağlık ve Askerlik İşlerinin Yapılması	121
Personelin İzlenmesi, Denetlenmesi ve Yetiştirilmesi	123
BOYKOT YAPACAK ÖĞRENCİLER	127

BÖLÜM 5	
ÖĞRENCİ HİZMETLERİ (ss 129-157)	
Öğrencilerin Okula Kaydedilmesi	130
Öğrenci Devamının İzlenmesi	134
Öğrenci Nakil ve Kayıt Silme İşlemlerinin Yapılması	138
Sınavlar ve Sınıf Geçme İle İlgili İşlerin Yapılması	143
Mezuniyet ve Diploma İşlemlerinin Yapılması	149
Sağlıkla İlgili Önlemlerinin Alınması	152
Kimlik, Paso, Askerlik ve Kredi İşleminin Yapılması	154
GÜNDE ON SAAT DERS OKUTMAK	158
BÖLÜM 6	
ÖĞRETİM İLE İLGİLİ HİZMETLER (ss 161-184)	
Yıllık Öğretimin Planlanması	162
Öğretmenler Kurulu Toplantılarının Yapılması	167
Ders Kitapları ve Araçlarının Sağlanması	173
Kütüphane ile İlgili İşlerin Yapılması	175
Bilgisayar Destekli Öğretim Yapılması	178
Öğretimin Yapılması ve İzlenmesi	179
İKİ ÖĞRENCİ VE BİR TEPSE YEMEK	185
BÖLÜM 7	
EĞİTİM İLE İLGİLİ HİZMETLER (ss 187-211)	
Rehberlik Hizmetlerinin Yapılması	188
Öğrenci Disiplin İşlerinin Yapılması	192
Okulda Nöbet İşlerinin Yürütülmesi	196
Eğitici Çalışmalar ve Beden Eğitimi Yapılması	199
Okul Aile Birliği ve Okul Koruma Derneği Kurulması ve Birlikte Çalışmaların Yapılması	204
Okul Çevre İlişkilerinin Düzenlenmesi	208
TAHRİP ETMENİN ÖNLENMESİ	212

BÖLÜM 8	
OKUL İŞLETMESİ (ss 215-255)	
Bahçe, Bina, Tesis, Donatım, Bakım ve Onarım İşlerinin Yapılması	217
Sivil Savunma, Korunma, Güvenlik, Temizlik ve Lojmanlarla İlgili İşlerin Yapılması	222
Yazı İşlerinin Yapılması	227
Hesap İşlerinin Yapılması	233
Kooperatif ve Kantin Çalıştırılması	241
Ayniyat İşlerinin Yürütülmesi	244
Döner Sermaye İşlerinin Yapılması	248
Döner Sermaye Hesaplarının Tutulması	253
KAYNAKÇA	257
DİZİN	273

BİR MÜSAMERENİN SONU

Yatılı okulların gündüzlü okullardan farklı bazı özellikleri vardır. Okul bina ve tesisleri öğrencilerin öğrenim etkinlikleri yanı sıra yeme ve barınma ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde donatılmıştır. Okul yöneticileri öğrencilerin her durum ve davranışlarından sorumluluk duyarlar ve onları yakından tanımaya çalışırlar. Öğretmenler çoğunlukla öğrencilerle yakından ilgilenir ve sorunlarını çözmeye kendilerine ve yönetime yardımcı olurlar. Öğrenciler bu okullara bir seçme sınavını kazanarak geldiklerinden kendi yaşları ve seviyelerindeki normal öğrencilerden daha çalışkan olurlar.

Bu okullarda özellikle son sınıf öğrencileri mezun olmadan önce varlıklarını kanıtlamak, gelecekte anımsanabilecek olaylar yaşamak, özel yeteneklerini ortaya koymak gibi nedenlerle, ders dışı etkinliklerde bulunma gereğini duyarlar. Bu tür etkinliklerdeki başarıları, kendi çabaları ile birlikte okul yönetimi ve yardımcı olacak öğretmenlerin katkıları ve sağladıkları ortama bağlıdır. Kuşkusuz yönetim ders dışı da olsa, okul içinde yapılacak çalışmalara izin vermez, ortam sağlamazsa öğrenciler başarılı olamazlar.

Orta dereceli bir mesleki ve teknik öğretim okuluna atanan, aynı zamanda yönetimde görev alan bir öğretmen, gezi ve eğlence kolu başkanlığını da üzerine aldı. Öğrencilerden gelen istekleri de dikkate alarak öğretim yılı sonuna yakın bir tarih için eğlence gecesi programı hazırladı. Programda görev alacak öğrencilerin çalışmalarını yakından izledi, haftada iki akşam olmak üzere üç ay devam eden provaları yönetti. Programda halk türküleri, oyunlar ve bir piyes olan eğlence gecesi başarılı olmuştu. Bu tür çalışmalar iki yıl benzer programlarla yapıldı.

Okulda yaşlıca ve bekar bir bayan öğretmene haftada iki yarım gün ücretle ders verildi. Öğretmen okulu ve öğrencileri çok sevmiştir. Öğleden sonraki dersinden çıktıktan sonra öğrencilerle ilgilenir, yazdıkları makale ve şiirleri okur, resimlerine bakar ve düzeltir. Bir gün müdüre çıkarak öğrencilerini çok sevdiğini, güzel sanatlara katışı yetenekli öğrenciler olduğunu, alışlagelmiş yıl sonu gecelerinden başka yıl içinde de programlar hazırlanabileceğini, hatta sınıflar düzeyinde sadece öğrenciler için geceler düzenlenebileceğini, kendisinin de bu konularda yardımcı olabileceğini ve sorumluluk

alabileceğini söyledi. Müdür bu gibi konularla yarımcısının ilgilendiğini belirterek birlikte odasına gittiler. Bayan öğretmen aynı açıklamayı yaptı ve teklifini yinelledi. Daha sonra öğrencilerin demokratik bir biçimde program hazırlamalarına, özgütce sahnede konuşmalarına izin verilmesinin yeteneklerini geliştirebilmeleri için gerekli olduğunu söyledi. Müdür yarımcısı önceki yıllarda çalışmalarını nasıl yaptıklarını özetle açıkladı, görüşlerinde haklı olabileceğini, ancak öğrenciyi sahneye çıkartabilmek için bir aylık çalışmanın yeterli olamayacağını, sahnede gösterilecek her davranış ve söylenecek her sözün önceden kararlaştırılmış ve prova edilmiş olması gerektiğini açıkladı. Öğretmenin kendisinin öğrencilere yardımcı olacağı, güzel bir müsameret yapabileceği, yönetimin teklifini kabul etmesinin yeterli olacağı konusunda ısrar etmesi üzerine izin verildi.

Öğretmen öğrencilerle birlikte ders dışı zamanlarda ve hafta sonlarında birlikte çalıştı ve üç hafta sonunda bir müsameret yapıldı. Komşu okulların yönetici ve öğretmenleri ile okuldaki öğretmenler ve veliler sözlü olarak davet edildi. Gecenin programında yer alan ve öğretmenin daha önce izlemediği 'Kendimizi Tanıtıyoruz' bölümünde bir öğrenci sahnede bu gecenin nasıl hazırlandığını anlattı ve öğretmene kendi ve arkadaşları adına şükranlarını sundu. Daha sonra sahneye sıra ile çıkan öğrenciler okul müdürü, yarımcıları ve öğretmenlerin çoğunun alışkanlık haline getirdikleri bazı davranışlarını dramatize ve taklit ettiler. Ayrıca genel olarak okul ile ilgili görüşleri de özdeyiş haline getirerek sundular. Sunulardan bir kaç:

'Allah razı olsun spor toto'ya, spor toto çikali bazı hocalarımızın cebine tükenmez kalem girdi.

'Gırvat eğer uygar bir insanın güysi atacı ise, uygarlık henüz bizim okulumuza uğramadı.

'Erkekler için sakal tıraşı, kılık denen nesnenin günlük gereği ise, bizde günler bazen bir hafta olur.

'Okulumuzda bulamayacağınız dört unsur vardır, mantık, banyoda su, soğukta küzdan, kütüphaneye uğrayan.

Çok sezi bir şekilde program uygulanırken salondakiler kahkahalarla gülüyorlar ve alkışlıyorlardı. Ancak okul müdürü ve bazı öğretmenler üzülüyorlar ve kızdıklarını gizlemeye çalışıyorlar. Müsamereden sonra öğretmen kızarmış gözlerle okul müdüründen ve yarımcısından özür diledi ve yanıldığını itiraf etti. Hafta başında çarşamba günü saat 16.30 da öğretmenler kurulu toplantısı için duyuru yazısı çıkartıldı. Gündem 'Müsamerenin Değerlendirilmesi' idi.

BÖLÜM 1

EĞİTİM SİSTEMİ VE OKULLAR

Bir toplumun varlığını sürdürmesi ve gelişmesinde en önemli kaynağı amaçlarına uygun olarak yetiştirdiği insanlardır. Eğitim sisteminde üretici bir alt sistem olan okulun, toplumun üyesi olan bireyin bütün yeteneklerinin geliştirilmesindeki başarısızlığı aile, ülke ve daha ötesi insanlık için bir kayıptır (*Venn, 1969, S.105*). Bu tür kayıpların önlenmesi okulun ve dolayısıyla yönetenlerin rollerini iyi bilme ve başarı ile oynamalarına bağlıdır. Bir ülkede insan kaynaklarının sayısal olarak bol olması üretim, tüketim ve toplumun yaşam standartlarının yüksek olacağı anlamına gelmez. Ülke çapında insan kaynaklarının geliştirilmesi, yararlı hale getirilmesi, üretim ve tüketim etkinliklerinde bilinçlendirilmesi ve katılımı sağlanmadıkça kalkınma çabalarının başarılı olması beklenemez (*Reller, 1962, S.8*).

Eğitim insan ile yaşam arasında bir köprü durumda olduğundan, toplumdaki değişme ve gelişme hızına paralel olarak, insanın eğitilmesi ve yetiştirilmesinde önem kazanmaktadır. İnsanın çevresinde olan değişmeler çeşitli yönlerden bazı etkiler yapar. Bireyin bu etkilere yeni tepkiler göstermesi ve karşılaştığı sorunları çözümü zordur (*Alkan, 1977, S.5*). Okul, böyle bir ortamda insanın çevresinde sürekli oluşan değişiklikleri karşılamak üzere birey davranışlarını değiştirmek ve yeni davranışlar kazandırmakla yükümlüdür. Bu nedenle eğitim sisteminin amaçlarına ulaştırma görevini üzerine alan okulun, hem çevredeki gelişmelere uyum sağlayacak, hem

de çevrede beklenen değişimleri oluşturabilecek yeterliğe ulaştırılması gerekecektir (*Başaran, 1978, S.13*).

Bir toplumda, sosyal ve ekonomik çevrenin eğitsel ihtiyaçlarını karşılayabilen okul, eğitim sisteminin en iyi ögesi olarak topluma göre iyi olan sistem, sosyal ve ekonomik yaşamın ihtiyaçlarını karşılamayacağından, kendi ekonomik ihtiyaçlarını karşılayacak bir sistem geliştirmek zorundadır (*Cramer, 1974, S.214*). Eğitim sistemi içinde okulların temel işlevi, öğrencilerine istenilen davranışları kazandırma ve belli öğrenme yaşantılarının öğrencilerle yaşanmasını sağlamak için çevreyi gerekli biçimde düzenlemektir. Toplumdaki sosyal ve ekonomik değişimler, okulda çalışan özellikle eğitici personelin de dönüş ve davranışlarında değişimleri zorunlu kılar. Okul yöneticisi ve öğretici personel bu gelişmelerin öncüsü ve gerektirdiği yeniliklerin uygulayıcı olma durumundadır.

Okuldan beklenen görevin yerine getirilebilmesi için üyelerinin rollerini eksiksiz olarak bilmeleri ve oynamaları gerekir. Bu kurumun yapısal bir sorunu, aynı zamanda personelin yetiştirilmesi ile de ilgilidir. Bir yönetim sisteminde çalışan bireylerin rolleri arasındaki ilişki, yaptıkları işlere göre görev, yetki ve sorumlulukları belirler. Okul yöneticisinin genelde rolü emrinde ve yanında çalışan tüm personele ait rollerinin yönetim ile ilgili olanlarını kapsamına alır (*Castetler, 1962, S.17*). Bu roller çeşitli yaklaşımlarla gruplandırılabilir. Bu gruplandırmalar bir bakıma rol alanlarını belirler. Okul yöneticisinin belirlenen rolleri başarı ile oynayabilmesi, kuşkusuz yönetim alanında yetmiş ve aranılan nitelikleri kazanmış olmasını gerektirir. Eğitim yönetimi ve onun bir alt sistemi olan okul yönetimi, devletin eğitim politikasına uygun olarak saptanan amaçları gerçekleştirmekle yükümlüdür. Gerçekte eğitim etkinlikleri özel işletmelere bırakıldığı durumlarda bile devletin gözetim ve denetimi ile sınırlandırılmaktadır (*Bursalıoğlu, 1982, S.6*).

Eğitim Sistemine İlişkin Sayılılar

Eğitimle insana kazandırılmaya çalışılan davranış, bireyin çevresi ile etkileşimi sonunda gösterdiği ve gözlenebilir tepkisidir. Eğitime çalışılan bir insanda davranış değişikliğinin kendi yaşantısı yolu ile oluşabilmesi için aşağıdaki koşulların elverişli olması gerekir (*Başaran, 1982, S.6*).

1. Birey beklenen davranışı göstermeyi istemeli, benimsemeli, algılamalı, öğrenmeye arzulu olmalı ve ilgi duymalıdır.
2. Bireyin bedensel ve zihinsel yetenekleri istendik davranışları göstermeye yeterli ve elverişli olmalıdır.

3. Bireyde istenilen davranış değişikliğinin oluşturulabilmesi için sağla-
nan öğrenim ortamı uygun olmalıdır.
4. Bireyde beklenen davranışın oluşturulmasını sağlayacak yeterli dü-
zeyde bilgi, beceri ve tutum kazandırılmalıdır.

Toplumda gün geçtikçe artan öğrenci sayısının, sosyal ve teknolojik ge-
lişmelerin sonucu artan bilgisinin, kendisine en uygun yaşama koşulu sağ-
lamak üzere artan birey isteklerinin karşılanması, eğitim alanında yapılacak
çalışmaların daha bilimsel ve planlı olmasını gerektirmektedir. Bu çalışma-
larda aşağıdaki sayıltıların dikkate alınması zorunlu hale gelmiştir (*Walton,*
1979, S.147).

1. Eğitim yaşam boyu bir süreçtir. Her okul öğrencilerine yaşam için
geçerli davranışlar kazandırmayı amaçlar.
2. Eğitim genelde bireysel ve informal bir karakter taşır. Bu nedenle
öğrenim yalnız okulda değil, çevrede de yapılır.
3. Geleneksel okullarda formal eğitim türleri uygulanır. Ancak geçmişe
kıyasla daha bireysel ve istemleri karşılayıcı ve anlamlıdır.
4. Eğitim sistemi destek sağlayıcı diğer sistemlere bağımlı olduğundan
ilgili sistemlerden yararlanması için açık bir sistem olarak çalışır.
5. Eğitim sisteminde çözümlenmesi gereken en önemli sorun birey ve
içinde bulunduğu ortam arasında uygunluğu sağlamaktır. Eğitim sis-
temi bireyi toplumda alacağı göreve, oynayacağı role ve yapacağı işe
göre yetiştirir.

Eğitim Sisteminin Genel Amaçları

Ülke kaynaklarının büyük bir kısmını tüketen Milli Eğitim sistemi çeşitli
alanlardaki amaçların gerçekleştirilmesinde etkin bir araç olarak kullanıl-
maktadır. Bu nedenle ulusal sorunlar ve amaçlarla ilgili girişimlerin genelde
ağırlık merkezini eğitim sistemi oluşturmaktadır. Bu sistemde yapılması ta-
sarlanan değişiklik girişimleri çözümlenmesi zorunlu olan birbirinden farklı
çeşitli sorunları ortaya çıkartmaktadır. Eğitimden beklenen toplumsal ve
ekonomik işlevlerin önem ve öncelikleri hemen hemen aynıdır. Ancak gü-
nümüz koşullarında amaç ve işlevlerin saptanmasında toplumsal yaklaşım
yerine ekonomik yaklaşımı üstün tutma eğilimi görülmektedir. Bu eğilim
ilk, orta ve yüksek öğretimde öğrenciyi hayata hazırlama görevine ağırlık
kazandırmaktadır. Eğitim sisteminde planlama çalışmalarına başlamadan
önce amaçların saptanması gerekir. Saptanacak amaçlar eğitim etkinlikleri
ile ulaşılması istenilen hedef ve sonuçlardır. Eğitim sisteminin amaçları, sis-